

BENE ZOLTÁN

Ferde tornyok

A Szent Dömötörről elnevezett székesegyház előtt sártengerré duzzasztotta a port az őszi eső.

Tavasszal még színes lobogók csattogtak és gondosan köszörült lándzsahegyeken csillant meg a napsugár, nyalka legények táncoltatták paripáikat, kunok szenderegtek mokány lovaikon, s álmukban meg-megpödörték a bajsukat, a ferences atyák kedvtelve imádkoztak a sokaságba vegyülve, s közben azon töprengtek, milyen füvetet csomagoljanak a hadnak, ki ne felejtseken egyetlen hasznos fajtát se. Az egész városban, de különösen a Palánkban hemzsegték a katonák, akár kidobott kenyérhéjon a hangyák. A temesvári ispán hadi népe, a nándorfehérvári főkapitány emberei és az erdélyi vajda kísérete parádézott az utcákon föl s alá, hogy káprázott belé a polgárok szeme. A leányok arca folyvást pirosodott, ahogy lopva figyelték a délceg fegyvereseket. Egyik-másik dalia időnként leugrott a lováról, s szégyentelenül a bokrok meg a fák, sőt, olyik a házfalak tövébe vizelt, nemigen törődve szerzsáma takargatásával – az erényes szegediek alig győzték a fehérnépet szobák mélyére zavarni, s az erkölcsök megállíthatatlan romlását panasolni az egeknek. Mint méhkas, amelybe rablódarázs jutott, fölbolydult az egész város. Mikor azonban Hunyadi János, vagyis az ő egyetlen, jól megtermett személyében egyszerre három főméltóság – erdélyi vajda, nándorfehérvári főkapitány és temesi ispán – bevonult a háromtornyú templomba, s nyomában Újlaki Miklós, testi-lelki jó barátja, vajda- és ispántársa lépdelt, az egész városra súlyos, várakozással terhes csönd borult, mint hermelinbunda az úrasszonyok fedetlen keblére reggeli ébredéskor.

Hunyadi nehéz, csizmás léptei visszhangot vetettek a székesegyházban, az alacsony, drága méhviasz- és olcsó faggyúgyertyák kormától szürkellő-feketéllő boltívek alatt a hadvezér az oltár elé vonult, s ott szent esküvéssel megesküdött, hogy Isten segedelmével visszazavarja az oszmánli törököket Ázsiába. Újlaki Miklós pedig nagy komolyan bólintott minden egyes szavára, a papok füstölőket lóbáltak, a püspök buzgón osztotta az áldást, ajkai szüntelen és hangtalan mozogtak. Amíg Hunyadi beszélt, Szent Dömötör templomában mindenki érezte az idők fennköltségét. Az egymáshoz préselődő népek lélegzetvisszafojtva füleltek, el ne mulasszanak akár csak egy fél hangot is. Amint a hadúr elhallgatott, mint sóhaj szakadt föl az öröm száz és száz torokból.

A templomfalakon keresztülszűrődő zajra odakint is újra morajlani kezdett minden és mindenki, a Tiszán ringatózó halászhajók megszívták az orrukat a zsidóság hallatán, s pillanatra kibillenve egykedvűségükből, igazítottak egyet hálójukon. A

kunok fölriadtak lovuk nyergében, egymásra sandítottak, s elégedetten hümmögtek. Hunyadit maguk közül valónak tudták, atyja a keleti hegyek karéján túli kun testvérek közül érkezett az országba, s maga a győzhetetlen vezér is értette a kun szót, ha beszélni már nehezen is beszélte a nyelvet.

– Ennek az öntéstalajra épített, süllyedő, rozoga székesegyháznak és három ferde tornyának helyén egyszer hatalmas, kéttornyú, vörös falú dóm fog állani – szólalt meg ebben a pillanatban Ambrus mester, a csizmadia. – És amikor pára ereszkedik a városra, annak a két sudár, szálegyenes, megrendítően magas toronynak a felső háromnegyede szépen beleveszik a ködbe. Úgy tűnik el benne, mint amikor az ujjadat a tejbe mártod, testvér. Az oroszlánok, amelyek a kapuját fogják őrizni, mancsuk között a koronát tartják, s időről időre akkorát ásítanak, hogy csaknem kiakad az állkapcájuk.

– Részeg vagy-e, Ambrus? – kérdezte a mellette álló, fehér szakállú öregember.

– Részegítő ez a pillanat, Mihály – mosolygott a csizmadia.

És amikor Hunyadi döngő léptekkel jött kifelé a Szent Dömötör-székesegyházból, egyenesen a csizmadiához ment, megtorpant előtte, s érces, zengő hangján így szólott Szeged összegyűlt népéhez:

– Előbb szétmorzsolom a hitetleneket, utána megnézem, milyen az a híres Bizánc!

Ambrus lesütötte a szemét, és csak miután Hunyadi lóra kapott, emelte föl újra.

– Bár ne tévednél ekkorát – sóhajtotta, mielőtt bugyborékolva tört elő a vér a torkából, amelyet tollas nyílvevessző ütött át.

– Halál a vészmadarakra! – ordította Újlaki Miklós legifjabb familiárisa, s intett az Edömér nevű halasi kunnak, leeresztheti az íjat.

– Boszorkánymester volt ez az Ambrus, nem részeg – magyarázta a Mihálynak szólított, ősz szakállú öregember a földön fetrengő csizmadiához siető ferences barátoknak.

– A Szent Dömötör helyén emelkedő jövőbeli kéttornyú, véres falú templomról, meg annak kapuját őrző szárnyas-koronás oroszlánokról pusmogott – tette hozzá egy másik idős polgár. Kopasz fején gyöngyözött a verejték.

Ambrus mindkét kezét a torkára fonta, így próbálta visszatartani a vérét, az mégis úgy spriccelt elő az ujjai közül, akár a lefejezett kakas csonka nyakából, meghintette a körülötte toporgókat, tucatnyi bábáskodó ingére, nadrágjára, hajára, orcájára fröccsent. Csak a ferencesek pilises fejére és barna csuhájára nem jutott egy csepp sem. A haldokló test rángatózott, rugdosott a lábával, egyre lassabban kapálta a port, mind erőtlenebbül szorította a gigáját, míg végül kiszenvedett.

Hónapokkal később a Szent Dömötörről elnevezett székesegyház előtt sártengerré duzzasztotta a port az őszi eső. A város csendes volt, a hadak rég elvonultak a Balkán irányába, ahol fényes győzelmeket arattak, a keresztények ujjongtak és örvendeztek szerte a világban. Csak egy év múltán szenvedik majd el a csúnya vereséget a Várna melletti síkon, ahol számos vitézzel együtt elesik a jó Ulászló király, Hu-

nyadit pedig rövid időre a havasalföldi fejedelem, II. Vlad Dracul ejti fogságba, mert őt okolja a katasztróféért. De mindennek még nem érkezett el az ideje. Ahogyan tizenkét esztendő várta magára a leghíresebb nándorfehérvári ostrom, majd az azt követő pestisjárvány is, ami dicsősége trónusáról egyenesen a halál birodalmába taszítja a nagy Hunyadit. Most azonban még más idők járnak. Ősz van. Esik az eső. És a tavasszal indított hadjárat sikereinek híre éppen, hogy érkezett Szegedre.

– Mégse boszorkánymester volt az az Ambrus, csak eszetlen nyomorult – szúrta a fogai közt egy fehér szakállú öregember, Mihály néven ismert. Csatakosra ázott haja a homlokára tapadt.

– Azért gondolod, mert győzött a vajda? – kérdezte a mellette állingáló másik öreg, tekintetét a székesegyház zömök és ferde tornyain nyugtatva. Tar fejbőrén száz patakban futottak alá az esőcseppek.

– Azért, János, azért.

– S ha nem erre gondolt?

– Hát?

– Jövőre, vagy azután is elérkezhet a vereségek ideje, nem? Bármikor ránk szakadhat a baj.

– Elvették a kedvét a töröknek ezer évre, elhíheted – vélekedett Mihály. – Hunyadi teljesíti, amit ígért.

A Szent Dömötör-templom egyik tornyának keskeny ablaknyílásában megjelent a harangozó borostás fizimiskája. Ahogy fölfelé mászott, kikukkantott a térre. Megpillantotta a két ázott vénembert, s a fejét csóválta rosszállón. Látta, hogy rendre elnyílik a szájuk, nyilván diskurálnak, de még tiszta időben se hallotta volna, miről, nemhogy a szakadó eső neszezésében. Tiszta bolondok ezek, gondolta.

– Meglehet – vont a vállát odalenn a Jánosnak nevezett kopasz öregember. – Hanem az bizony szentigaz, hogy akire Ambrus vére ráfröccsent, mind meggyógyult.

– Mert betegek voltak előtte? – vont föl a szemöldökét a fehér szakállú férfiú.

– Ki így, ki úgy – bólogatott a kopasz atyafi. – Egy asszony négy éve nem esett meg, s azóta gömbölyödik szépen. A Géza varga fia dadogott, de már folyékonyan beszél. Annak a félfülű sóhordónak, aki három zsákot bírt egyszerre, azelőtt folyton könnyezett a szeme, azóta viszont megszűnt a folyás. A Kódis gúnynevű városi poroszló vesszején meg olyan bibircsókók nőttek, akár a vénasszonyok orrán, de ahogy ráfröccsent a csizmadia vére, három nap alatt mind leszáradt.

– Ezt ugyan honnan tudod? – hördült föl Mihály.

– Maga mutatta – hűtötte le János.

– Előbb is meg utóbb is?

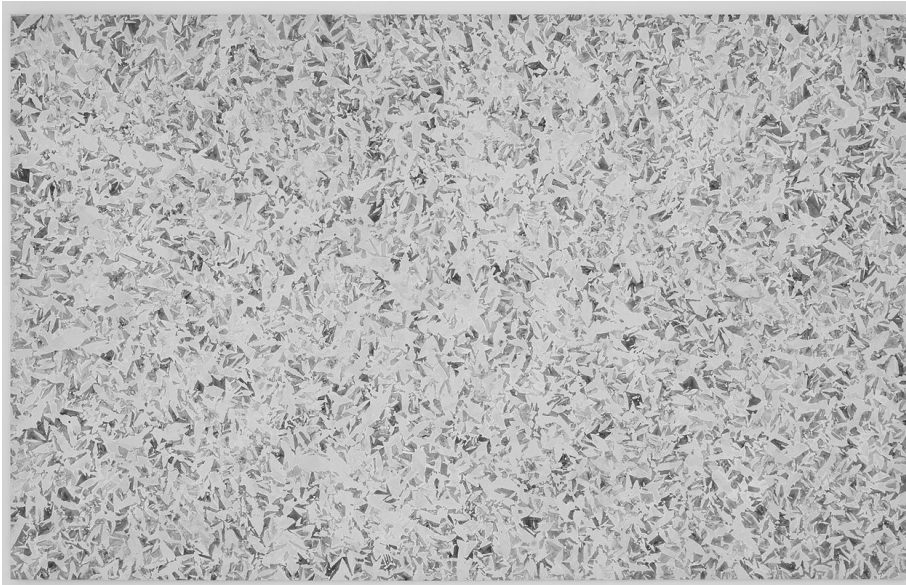
– Igen. A nővérem füvesasszony. Ilyen bajjal mégse mehetett a ferences atyákhoz az a kurafi! Nem?

– Ez igaz – ismerte el Mihály. – Akkor hát mégse egy agyalágyult volt ez az Ambrus? Én ugyan alig ismertem.

- Nem ismerte azt senki! – legyintett János, majd, tar fejét vakargatva, hozzáfűzte:
- Családja se volt, szava is alig. Hanem a vére! Az áldást hozott, az bizonyos.
 - Akkor meglehet, mégse vészmadár volt, hanem látó.
 - És meglehet, valóban két tornyú, magas, erős, gyönyörűséges templom épül majd itt egyszer, s oroszlánok strázsálnak a kapujában.
 - Sajnálám ezt a mostanit – tűnődött az ősz szakállú Mihály. – Megszoktam, szeretem.
 - Úgyse érvük meg ama másikat – legyintett János.
- Az eső, mintha betömtek volna egy égi nyílást, hirtelen elállt.
- Álldogáljunk még egy keveset, hogy megszáradjunk – javasolta valamelyik vénség.

A másik nem ellenkezett.

Két bolond aggastyán, ahelyett, hogy behúzódtak volna valahová, az esőben pletykálnak, morogta magában a harangozó a toronyban, s meghúzta a kötelet. Hálaadó misére hívta a városi népet. A fészkes fene se tudja már követni, éppen miért lehetett hálálkodni, de húzta, húzta becsülettel.

HANTAI SIMON: FEHÉR,
1973, akril, vászon © Ludwig Múzeum - Kortárs Művészeti Múzeum. Fotó: Rosta József